

De wederkomst van Jezus.

In bepaalde christelijke kringen is de wederkomst van de Here Jezus een van de meest geliefde onderwerpen om over na te denken. In andere kringen van diezelfde christelijke wereld, is hetzelfde onderwerp zo ondergesneeuwd en weggedrukt, dat gelovigen niet eens weten dat er een tweede komst van Christus zal zijn. De wederkomst is kortom een onderwerp waar zeer verschillend over gedacht wordt.

Dat laat de geschiedenis ook zien. In het begin van het christendom, toen het christendom nog een kleine godsdienst was en vervolgd werd, leefde er een sterke verwachting op de wederkomst van de Heer. In de Bijbel zie je dat ook terug. Daar is de wederkomst een constante factor op de achtergrond en een voortdurende hoop voor de toekomst. Toen het christendom, in de vierde eeuw, echter staatsgodsdienst werd, ging het meer en meer samen met de gevestigde orde. De kerk werd toen een bevorderaar van de huidige stand van zaken, van de status quo. Daardoor was er eigenlijk geen ruimte meer voor de gedachte van een wederkomst, waarin Christus terug zou komen om alles te vernieuwen en alles goed te maken. Men geloofde vaak dat het al goed was.¹ Deze gedachte zet door in de eeuwen erna; de band tussen de kerk en de wereld wordt alleen maar nauwer en men vergeet grotendeels de verwachting voor de toekomst. Niet dat deze verwachting er helemaal niet is, maar dan meer in kleinere groepen en gemeenschappen en niet de hoofdstromingen van het christelijke landschap. In de 19^e eeuw, bereikt de toekomstverwachting in het christendom wel het dieptepunt. In die tijd geloofde men in de vooruitgang. Men had techniek en wetenschap ontdekt en men was er van overtuigd dat dit zou alle problemen kunnen oplossen. Verder raakte de evolutiegedachte ingeburgerd. Veel mensen geloofden dat ook de menselijke beschaving dezelfde evolutionaire stappen zou doormaken naar een betere wereld. Het is dan ook niet verbazend, dat het geloof in de wederkomst in de gevestigde en grote kerken helemaal op de achtergrond kwam.

In onze tijd, zeg zo vanaf het midden van de vorige eeuw, is de toekomstverwachting weer gaan leven in het christendom. De moderne mens ontdekte dat niet alle problemen op te lossen waren en dat er veel ellende in de wereld was en bleef. Nog maar een enkeling geloofde in de gedachte dat de beschaving zich alsmaar in een opgaande lijn zou ontwikkelen. Er was verlangen naar een betere toekomst en daardoor ging de toekomstverwachting ook weer opspelen in het christendom.

Binnen de theologie noemen we alles wat met de toekomst van het geloof te maken heeft, ook wel de eschatologie (de leer van de laatste dingen) en zo zullen wij er vanaf nu ook over spreken. Zoals gezegd, in de Bijbel leeft de eschatologische verwachting sterk, met name in het Nieuwe Testament. In deze Bijbelse verwachting speelt vooral de hoop een grote rol. Eschatologie hangt samen met hoop, hoop op een betere toekomst, op een einde aan ellende en pijn. Als Jezus opnieuw zal komen, zal Hij alle dingen nieuw maken, zegt Openbaringen en zal er geen kwaad, leed en pijn meer zijn. Maar hoe we dat precies moeten zien, daarover is de Bijbel niet erg concreet: de Bijbel spreekt daarover in beelden, profetieën en toekomstvisioenen, niet in concrete feiten, cijfers en data.

Dat zorgt nogal voor verwarring. En dat zie je ook terug in de verschillende richtingen van het christendom en de theologie. Alle extremen komen voor: mensen die geloven dat Jezus binnen een bepaalde tijd zal komen, tot mensen die geloven dat de eschatologie een troostgedachte was van de eerste christenen en dat we niet een tweede komst van Christus meer kunnen verwachten.

¹ Veel theologen van die tijd dachten bijvoorbeeld dat het de heilstijd begonnen was, toen het christendom de staatsgodsdienst was geworden in het Romeinse Rijk.

Om wat van die diversiteit aan te geven behandel ik hier een aantal van deze richtingen en opvattingen. Een van de eerste richtingen die ik wil noemen is die richting, die ook wel bekend is onder de ‘Zoeklicht/Johannes de Heer’ – gedachte. Deze richting gelooft in de aanstaande terugkeer van Jezus. Zij zien heel concreet, in de wereld waarin wij leven, allerlei aanwijzingen die aangeven dat het niet lang meer duurt. Dat noemen ze dan de ‘tekenen der tijden’; gebeurtenissen en ontwikkelingen in onze tijd, die vervullingen zijn van de bijbelse profetieën. Verder hebben zij een hele uitgewerkte opvatting over hoe het met alles rond de tweede komst van Jezus zal gaan. Wij leven in de eindtijd en er is dan ook geen toekomst meer voor de wereld zoals die nu is. Die zal uiteindelijk alleen maar slechter worden, totdat Jezus terug zal komen om alles goed te maken. Dat is dan een breuk in de geschiedenis en het begin van iets nieuws (vaak gekoppeld aan het idee van rampen, oorlogen enz.). Het idee van de opname van de gelovigen voordat Jezus terugkomt, leeft eveneens heel sterk binnen deze richting.

Een tweede richting, die tegenwoordig niet meer zo expliciet wordt aangehangen, is de richting die gelooft dat er geen grote breuk zal zijn voordat Jezus zal terug komen. De wereld zal langzamerhand de heilstijd binnengaan en dat zal een geleidelijk proces zijn. Deze gedachte leeft vooral in de liberale theologische stromingen, die geloven in de goedheid van de mens en in het feit dat wij een betere wereld kunnen maken. Als wij ons ten volle inzetten voor het Rijk van God, dan zullen wij die ook hier op aarde kunnen vestigen, of op z’n minst, daar een grote bijdrage aan kunnen leveren.

Binnen de theologie hebben verschillende theologen ook verschillend invulling gegeven aan alles wat met de eschatologie samenhangt. Een voorbeeld daarvan is de ‘existentiële eschatologie’ van Bultmann. De idee is dat we de toekomstverwachting niet moeten zien als iets dat daadwerkelijk ooit in de geschiedenis zich zal voltrekken. Als het gaat over de eschatologie, dan gaat over iets dat zich voltrekt aan een individu. Het is iets dat gebeurt in het binnenste van een mens als die tot geloof komt en reageert op de boodschap van het evangelie. De heilstijd begint in de gelovige op het moment dat hij of zij God leert kennen. Verder heeft geen directe betekenis meer voor de toekomst of de wereld als geheel.

Al met al is de eschatologie, de leer van de laatste dingen, een van de meest complexe terreinen van het geloof, juist omdat daar zo enorm divers over wordt gedacht. Als je mij vraagt wat je nou precies moet geloven, dan kan ik daar dus ook niet het antwoord op geven. Ik kan wel aangeven wat volgens mij belangrijk is. Want kijkend naar de Bijbel denk ik dat we niet om de verwachting van de komst van Jezus heen kunnen. Wij baptisten geloven dat de Bijbel voor ons de leidraad is om door het leven te gaan en daarom denk ik dat er ook bij ons zo’n zelfde verwachting zou moeten leven. De eerste gelovigen leefden in de stellige overtuiging dat Jezus elk moment zou kunnen terugkeren en dat gaf hun kracht, hoop en moed om door te gaan. Zo leefden zij en ik denk dat het goed is dat wij ook zo in het leven staan. Want Jezus zal komen. Dat is, naar mijn mening, ook echt een concreet gebeuren in de toekomst (en bijvoorbeeld niet alleen existentieel zoals bij Bultmann). Daaruit mogen wij ook vandaag hoop putten en kracht en moed.

Tegelijkertijd denk ik dat de Bijbel laat zien dat de overwinning uiteindelijk al behaald is aan het kruis, toen Jezus stierf. Die overwinning is echter nog niet definitief, want de duivel en het kwaad zijn nog in ons midden. Hierin worden we geconfronteerd met het ‘reeds en nog niet.’ Jezus zei het zelf al in de evangeliën: ‘bekeer je, want het Koninkrijk van God is nabij gekomen.’ In Jezus kwam het Koninkrijk van God dichtbij, in wat Hij deed en in wat Hij zei. Het Paasgebeuren is daarop de bekroning. Als wij tot geloof komen, dan komt een stukje van dat Koninkrijk in ons hart en leven, dan worden we zelf onderdeel van dat Rijk van God. De kerk en de gemeente is ook een (heel voorlopige en gedeeltelijke) realisering van dat Rijk. Zo

lopen de toekomst en het heden door elkaar heen in die verwachting van de heilstijd. Het is er al een beetje, maar nog niet volledig en definitief.

Voor mij is dit ook dat een belangrijk gegeven uit de toekomstverwachting. Het zet ons aan om zelf ook te werken in de wereld aan het Koninkrijk dat aanstaande is. Die boodschap mogen we leven in woord en daad, heel concreet.

Ten diepste moeten beide in evenwicht zijn: de verwachting van het komende heil en het voorlopige daarvan voor nu, dat ons aanspoort om te werken. Luther zei het al: 'als de Heer morgen zou komen, zou ik vandaag een boom planten.'